

การนำเสนอรูปแบบโครงการของการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย
ในชุมชนแออัดชอยสวนพุด กรุงเทพมหานคร

นายอภิชาติ มหาทันธา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

วิทยานพนชนเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหอกัสตรปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974 - 564 - 509 - 5

009688

i 18207157

A PROPOSED MODEL OF ORGANIZING SERVICES FOR
PRE-SCHOOL CHILDREN IN THE SOI SUAN PLOO SLUM AREA,
BANGKOK METROPOLIS

Mr. Apichath Mahagunta

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

for the Degree of Master of Education

Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การนำเสนอรูปแบบโครงการของการจัดบริการสำหรับเด็ก
ปฐมวัย ในชุมชนแออัดชอยสวนพุด กรุงเทพมหานคร

โดย นายอภิชาติ มหากันธา

ภาควิชา ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนัส สุข บุญสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภภาพรรณ ชยสมบัติ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์สมน อมรวิวัฒน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนัส สุข บุญสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภภาพรรณ ชยสมบัติ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เลท)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การนำเสนอรูปแบบโครงการของการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย
ในชุมชนแออัดชอยสวนพลู กรุงเทพมหานคร

ชื่อนิติ นายอภิชาติ มหากันธา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พูนสุข บุญสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสฬาทรรณ ชยสมบัติ

ภาควิชา ประถมศึกษา

ปีการศึกษา 2527

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหาความเป็นไปได้ของรูปแบบโครงการ
การจัดบริการ สำหรับเด็กปฐมวัย ในชุมชนแออัดชอยสวนพลู กรุงเทพมหานคร และนำเสนอ
โครงการต่อสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ ประชาชนในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร จำนวน
11 ชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริการเด็กปฐมวัย ในหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร
จำนวน 174 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มหัวหน้าครอบครัว
ผู้นำหรือกรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่สำนักงานการศึกษา เจ้าหน้าที่สำนักสวัสดิการสังคม เจ้าหน้าที่
สำนักอนามัย (กลุ่มพยาบาล และที่เลี้ยงเด็ก) เจ้าหน้าที่เขต (ศึกษานิเทศก์เขต และหัวหน้า
หมวดพัฒนาชุมชน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของรูปแบบโครง-
การการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย ในชุมชนแออัด ชอยสวนพลู กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัย
สร้างขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปใช้กับตัวอย่างประชากรและวิเคราะห์
ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าร้อยละ

ผลการวิเคราะห์รูปแบบของโครงการ

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ นอกจากจัดบริการด้านการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
แล้ว ศูนย์ควรจัดบริการชุมชนในด้านอื่น ๆ และความจำเป็นบริการหลาย ๆ ด้าน เช่น มีหน่วย
งานวางแผนครอบครัว ปีกอาชีพ และแนะนำเกี่ยวกับด้านโภชนาการ ด้านปัญหาครอบครัว

โดยศูนย์เป็นเพียงผู้ประสานงาน

2. เป้าหมายของโครงการ ควรวัยเด็กอายุระหว่างช่วง $2\frac{1}{2}$ ปี - 6 ปี โดยให้สอดคล้องกับความเหมาะสมของอาคารสถานที่ และจำนวนบุคลากร
  3. ลักษณะของโครงการ ควรมีหน่วยงานของราชการ และกรุงเทพมหานคร สนับสนุนจนกว่าศูนย์บริการจะช่วยเหลือตัวเองได้
  4. วิธีดำเนินการ ควรมีการวางนโยบายร่วมมือกันในการจัดศูนย์บริการ ระหว่างสำนักงานศึกษา สำนักงานนามัย สำนักสวัสดิการสังคม และเขต โดยการจัดให้มีตัวแทน จากหน่วยงานต่าง ๆ มาเป็นกรรมการร่วมในการจัดบริการ
  5. แนวทางในการให้บริการของศูนย์ ไม่เน้นการสอนหนังสือให้แก่เด็ก แต่เน้น การเสริมความพร้อม ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ โดยจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มความสนใจ พร้อมทั้งจัดบริการให้อาหารเสริมแก่เด็กในศูนย์ และในชุมชน และทำหน้าที่ทางด้านส่งเสริมแก่ครอบครัวเด็กที่มีปัญหาในศูนย์
  6. บุคลากร ผู้นำ หรือกรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนแออัด เข้าร่วมเป็น กรรมการของศูนย์ โดยมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของกรุงเทพมหานครร่วมให้การปรึกษาด้วย
  7. งบประมาณ ศูนย์ควรจัดสรรงบประมาณด้วยเงินอุดหนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ พร้อมทั้งมีงบสำรอง
  8. อาคารสถานที่ ศูนย์ควรจัดบริการ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของพื้นที่กับ จำนวนเด็ก
  9. หลักเกณฑ์ในการรับเด็กควรพิจารณาเด็กที่มีปัญหาค่านโภชนาการ และมีปัญหา ทางด้านครอบครัวก่อน
  10. การประเมินผลความก้าวหน้าของศูนย์ ต้องมีการบันทึกและเก็บไว้เป็น หลักฐานทุกครั้ง
- รูปแบบของโครงการฉบับนี้ ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าสามารถนำไปใช้
ได้

Thesis Title   A Proposed Model of Organizing Services for
Pre-School Children in The Soi Suan Ploo
Slum Area, Bangkok Metropolis

Name   Mr. Apichath Mahagunta

Thesis Advisor   Assistant Professor Poonsook Punyasvasti
Assistant Professor Sopapan Chayasombat

Department   Elementary Education

Academic Year   1984

ABSTRACT

Purposes :

The purposes of this research were to study and introduce a model of organizing services for pre-school children in the Soi Suanploo slum area, Bangkok Metropolis to the bureau of education, Bangkok Metropolitan Administration.

The subjects were the 174 persons of the people in the 11 slum areas in the Bangkok Metropolis and the government officers who involve in the organizing services for pre-school children. They were divided into six groups : The head of the family, the community's leaders or the slum areas community, the Bangkok Metropolitan Administration's government officers of the bureau of education, the Bangkok Metropolitan Administration's Government Officers of the bureau of social welfare, the Bangkok Metropolitan Administration's Government Officers of the bureau of health (The nurses and the babysitters, The Bangkok Metropolitan Administration's

Government Officers of the bureau of districts (The educational supervisors and the developers).

The instrument was a feasibility survey form of the model of organizing services for pre-school children in the Soi Suan Ploo slum area, Bangkok Metropolis. The data were collected and analyzed by percentage.

The Proposed Model

1. The objectives of the model were the services about the education for children and many other services. They were family-planning, vocational training, malnutrition and family-problem.

2. Targets of the proposed model

The service-center should take the children about $2\frac{1}{2}$ - 6 ages, unlimited, but the number taken in each year must be appropriate to the place and the number of personnel

3. The characteristics of the model

The service-center should have the government offices and the Bangkok Metropolitan Administration's Offices take care until the service-center could help itself.

4. Procedures

The service-center should have a joint-policy in working with the Bangkok Metropolitan Administration's Government Offices of the bureau of education, the Bangkok Metropolitan Administration's Government Offices of the bureau of social-welfare, the Bangkok Metropolitan Administration's Government Offices of the bureau of health and the districts by sending the officers from each offices to work together.

5. The services of the organizing service

The lesson teaching was not emphasized but needing the physical readiness, emotional readiness, social readiness, intellectual readiness and creative readiness. The groups of children were divided by the interested in learning. The children in the organizing service and in the community were served with supplement food and also the social welfare for the child problemed families

6. Person

The leader or the committee and the people in the slum area were the committee of the service center. The officers of the Bangkok's Offices were also the counselors.

7. Budget

The organizing service was received the budget and the reserve money from the government offices.

8. Buildings

The service center thinking about the proportion of the area and the total of the children.

9. The principle of taking the children into the service center.

The children who had the problem of the malnutrition and family-problem would be considered for receiving into the service center first.

10. Evaluation

The evaluation of the service center progress was record and kept for the evidence.

For this proposed model, the population accepted that it could be implemented immediately.

กติกกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์สุนัน อมรวิวัฒน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติยวดี บุญซื่อ ที่ได้แนะนำเกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง และแนวคิดในการวิจัย สำหรับผู้ช่วยศาสตราจารย์ทนต์ สุข บุญยสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณพรณชยสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษา กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจอย่างดียิ่งตลอดมา ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทร.ณัฏศรี เกศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาแนะนำพร้อมทั้งให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจแก้ไขแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักการศึกษา สำนักอนามัย สำนักสวัสดิการสังคมและเขต พร้อมทั้งประชาชนในชุมชนแออัด ที่เป็นตัวอย่างประชากรซึ่งให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณ พันเอกอำนาจ แสงสุข และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของนิคมารคาที่คอยให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการศึกษาของบุตรตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อภิชาติ มหากันธา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
รายการตารางประกอบ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
คำจำกัดความ.....	8
ประโยชน์ของการวิจัย.....	9
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของเด็กปฐมวัย.....	10
พัฒนาการของเด็กปฐมวัย.....	11
ความสำคัญของเด็กปฐมวัย.....	15
ความหมายของชุมชนแออัด.....	18
สาเหตุการเกิดชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร.....	21
ชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร.....	22
ปัญหาของชุมชนแออัด.....	23
หน่วยงานและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแออัด.....	25
การจัดบริการรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย.....	29

	หน้า
วัตถุประสงค์ของบริการรับเลี้ยงเด็ก.....	30
หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย.....	32
ลักษณะการให้บริการรับเลี้ยงเด็ก.....	37
บุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการเด็ก.....	38
รูปแบบของการจัดบริการรับเลี้ยงเด็ก.....	41
รูปแบบและโครงการที่เกี่ยวกับการ เลี้ยงดูเด็ก.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ตัวอย่างประชากร.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	106
บรรณานุกรม.....	142
ภาคผนวก	
ก. รายชื่อนามบุตรคุณวุฒิ.....	149
ข. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	151
ประวัติผู้เขียน.....	170

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบจำแนกตามบทบาท และ สถานภาพ ของตัวอย่างประชากรเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ	73
2	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบจำแนกตามบทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	75
3	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบจำแนกตาม บทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายของโครงการ.....	77
4	จำนวนและคำร้อยละ ของผู้ตอบจำแนกตามบทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของโครงการ	79
5	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามบทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีดำเนินการ.....	81
6	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตาม บทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางในการให้บริการของศูนย์... ..	84
7	จำนวน และคำร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามบทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากร.....	88
8	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามบทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับงบประมาณ.....	92
9	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามบทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ อาคารสถานที่	95
10	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามบทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการรับเด็ก.....	97
11	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามบทบาท และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผล.....	99